

15. BÖLÜM

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARININ TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDA YAŞADIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Nurullah ESENDEMİR¹

GİRİŞ

Bireyler arasındaki anlaşmayı sağlayan dil, aynı zamanda kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısı durumundadır. Bu bakımdan dilin bireysel olduğu kadar toplumsal bir yönü de bulunmaktadır. Toplumların varlıklarını devam ettirmede dilin ne kadar büyük bir öneminin bulunduğu hususu, defaatle dile getirilmiştir. Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi varlık ve zenginlikleri bünyesinde barındıran dil sayesinde toplumun yeni bireyleri aidiyet duygusu kazanmaktadır. Dolayısıyla milletleri millet yapan unsurların başında dil gelmektedir.

Ana dili dışındaki bir dilde iletişim kuran bireyler, iki dilli olarak tanımlanmaktadır (Achmet, 2005, s. 45). Öte yandan iki dilliliği tanımlamak ve iki dilliliğin sınırlarını net olarak belirlemenin bu denli kolay olmadığı da ifade edilmektedir (Yaman ve Dağtaş, 2015). Zira birden fazla dil kullanan bireylerin hangi dilleri ne ölçüde kullandığı, nasıl öğrendiği, diller arasındaki geçişlerin niteliği ve niceliğinin neler olduğu gibi hususlar iki dillilik durumunu karmaşık hâle getirmektedir. Baker (2011, s. 3-4); beceri, kullanım, diller arası denge, yaş, gelişim, kültür, bağlam ve tercih unsurlarını iki dilliliğin boyutları arasında saymaktadır. Tüm bu boyutlarıyla çok değişken bir yapıya sahip olan iki dillilik, araştırmacılar için ilgi çeken bir saha olagelmıştır.

İki dillilik, bireylerin birden fazla dile sahip olup bu dilleri günlük hayatlarında değişen oranlarda işlemlemesine verilen addır. Bu kavram, alan yazında hem iki dilli olma durumunu (bilingualism) hem de çok dilli olma durumunu (multilingualism) kapsayacak biçimde kullanılmaktadır (Bican, 2017, s. 354). Bu hâliyle iki dillilik teriminin karşıladığı kavram alanı genişlik kazanmaktadır. Ayrıca bir

¹ Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

sembolik kaldığı, aile ve öğrencilerin Türkçe ve Türk kültürü derslerine karşı ilgi ve tutumlarının yetersiz olduğu, yurt dışında görev yapan öğretmenlerin farklı öğretim tekniklerini kullanma, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanma gibi konularda eksik kaldıkları ve yine öğretmenlerin gittikleri ülkede uyum sorununu yaşadıkları söylenebilir. Tüm bu sorunları aşabilmek ve öğretimin kalitesini yükseltebilmek için eğitimin farklı paydaşlarına hitaben çeşitli çözüm önerileri geliştirilmiştir. Çözüm için teklif edilen maddelerin somut, ulaşılabilir ve uygulamaya dönük olmasına dikkat edilmiştir. Bu kitap bölümünün yurt dışındaki Türk çocukları özelinde genel anlamda Türkçe eğitimi sürecine katkı sunması ve diğer araştırmacılara ışık tutması, araştırmacının temennilerini teşkil etmektedir.

Değerlendirme Soruları

1. Yurt dışındaki iki dilli Türk çocuklarının eğitim alanında yaşadıkları sorunların siyasi temellerini açıklayınız.
2. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü öğretiminde kullanılabilecek bir etkinlik tasarlayınız.
3. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretmek üzere görevlendirilen bir öğretmen olarak atandığınızı farz ederek yeni görev yerinizde yararlanabileceğiniz edebî eserleri sıralayınız.
4. İki dilliliğin bireylerin zihinsel yapısına etkilerini açıklayınız.
5. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde yaşanan sorunları sıralayınız.
6. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkçe öğrenmelerinin önem ve yararlarını açıklayınız.

KAYNAKLAR

- Achmet, İ. K. (2005). *Yunanistan'da (Batı Trakya'da) ikidilli eğitim veren azınlık okullarında Türkçe ve Yunanca öğrenim gören öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bağcı Ayrancı, b., Mete, f. ve Keskin, h. (2017). İki dilli Türk çocukları için "Türkçe ve Türk kültürü" kitaplarının şekil açısından değerlendirilmesi. *Aydın Üniversitesi Tömer Dergisi*, 2(2), 15-55.
- Baker, C. (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. New York: Multilingual Matters.
- Başkurt, İ. (2009). Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin kimlik problemi. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 81-94.
- Baştuğ, D., & Kara, Ş. (2018). İki dilli Türk çocuklarının ana dil öğretimine ilişkin aile görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 31-42.
- Bican, G. (2017). İki dilliliğin tanımlanması: Kuramsal tartışmalar ve güncel dilbilimsel yaklaşımlar. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 353-366.
- Boz, E. (2013). Dillerin kaybolması ve çevre dil bilimi. *Türk Dili*, 11(Kasım), 60-63.
- Can, N. ve Can, M. (2009). Yurtdışında bulunan Türk çocuklarının eğitimleriyle ilgili sorunları ve

- çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 112-130.
- Crystal, D. (2007). Dillerin Katli. (Çev.: Gökhan Cansız). İstanbul: Profil Yayınları.
- Çakır, M. (2002). Almanyadaki çok kültürlü ortamlarda Türkçenin anadili olarak kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 39-57.
- Çelik, N. (2017). Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(1), 21-33.
- Ekmekçi, V. (2012). *Belçika'da Türkçe eğitimi ve karşılaşılan temel sorunlar*. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Ergenç, İ. (1993). yurtdışındaki Türk çocuklarının anadili sorunu. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1993, 61-70.
- Freire, p. ve Macedo, d. (1998). *Okuryazarlık: sözcükleri ve dünyayı okuma*. İstanbul: İmge Yayınevi.
- Gelekçi, C. (2010). Belçika'daki Türk çocuklarının eğitim-öğretim yaşantılarında karşılaştıkları sorunlar ve ayrımcılığa yönelik görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 163-194.
- Grosjean, F. (2008). *Studying bilinguals*. Oxford: Oxford University Press.
- Güleç, Ş. ve Yaman, H. (12 Haziran 2014). *iki dillilere Türkçe dil bilgisi öğretiminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: İngiltere örneği*. III. Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi. Sakarya Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi, Sakarya.
- Güzel, a. (2010). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Irmak, y. (2016). Belçika'daki Türkçe öğretiminin sorunları ve Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarına eleştirel bir yaklaşım. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (12), 301-312.
- Kalenderoğlu, İ., Zorluoğlu, Y. (2018). Çoklu zekâ kuramına göre yurtdışında yaşayan türk çocuklarına Türkçe eğitimi ile ilgili öğretmen görüşleri. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 577-601.
- Korkmaz, B. (2010). *Türkçe ve Türk kültürü dersleri için uzaktaki yakınlarımız projesi kapsamında hazırlanan öğretim materyallerinin (6-7. sınıflar) Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı çerçevesinde değerlendirilmesi*. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık 2010) İzmir, s.635-644.
- Özcan, E. (2011), 6.-7. sınıf Türkçe ve Türk kültürü ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu: Fransa örneği. *Sakarya University Journal Of Education (SUJE)*, 11, 16-24.
- Özüdoğru, M. ve Dilman, H. (2014). *Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenim kuramları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sarıkaya, H. S. (2008). *Belçika Flaman bölgesi temel eğitim okulları I-VI. sınıflarındaki kültür sanat etkinliklerinin Türk kökenli çocuklar açısından incelenmesi (Anvers ili örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Süverdem, F. B. ve Ertek, B. (2020). İki dillilik ve iki kültürlülük: göç, kimlik ve aidiyet. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(2), 183-207.
- Şen, Ü. (2016). İki dilli Türk çocuklarına Türkçe eğitimi: ilk öğretmenler ve ilk Türkçe dersi öğretim programı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1023-1036.
- Yaman, H., & Dağtaş, A. (2015). İngiltere'deki iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğreten öğretmenlerin ihtiyaç analizi: swot analizi örneği. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 47-82.
- Yıldız, C. (2012). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe eğitimi*. Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.